

udgivet med støtte fra Det samfundsvidenskabelige Forskningsråd.

Peter Sørensen

Erik Christensen: *Venstrevejen i Ålborg. SF gennem 25 år.* (SP Forlag, 1984). 122 s.

SF's partiafdeling i Ålborg blev stiftet omtrent samtidig med partiet selv i februar 1959 og kan derfor fejre jubilæum sammen med det. I den anledning er der blevet udsendt et festskrift, som er traditionelt og solidt i opbygning og indhold. Det skildrer partiafdelingens udvikling fra arbejderparti med en klar overvægt af medlemmer fra LO-området til et bredere dækkende lønmodtagerparti, hvor en betydelig del af medlemmerne nu kom fra FTF og ACs område. Det er også historien om udviklingen fra vælgerforening til græsrodsarbejde. Ålborgafdelingen havde oprindeligt en klar overrepræsentation af arbejdere blandt medlemmerne i sammenligning med resten af partiet, flest ufaglærte, og den var frem til o. 1970 solidt knyttet til SF's højrefløj. Uroen og partisplittelsen i 1967 fik derfor ikke de store virkninger i Ålborg. Men 70'erne blev en urolig periode for afdelingen. Der stod strid omkring personen Henning Philipsen lokalt, men han blev i 1971 valgt til folketinget, og så var man af med ham, sådan da. Der blev atter uro omkring ham, og midt i 70'erne droppede man ham som folketingskandidat. Imidlertid var der begyndt at komme nye grupper i afdelingen, gymnasiaster (og efter starten af AUC også studerende og universitetslærere), rødstrømper, atomkraftmodstandere o.l. SF gennemlevede generelt et generations-, medlems- og holdningsskifte i disse år med en kraftig svækkelse af partiet til følge. Bunden blev nået 1975-77, da striden mellem

venstrefløj og larsenister var på sit højeste. Udgangen blev en sejr for venstrefløjen, mens larsenisterne forlod partiet, som derpå blev konsolideret og kom ind i en ny fremgangsperiode. Hele denne udvikling gjorde Ålborgafdelingen med, godt og vel endda. Fra en position som fast højrefløjsstøtte i 60'erne gled afdelingen fra slutningen af 70'erne over på venstrefløjen af partiet, der som nævnt i sig selv i forvejen var rykket til venstre.

Bogen har størst interesse lokalhistorisk, men giver en letlæst oversigt, som også formår at fastholde opmærksomheden hos ikke-lokale læsere. Der er en guds velsignelse af trykfejl, men kun en virkelig meningsforstyrrende: De polske arbejdere kæmper ikke for »statusafhængige fagforeninger« (s. 100), men for stats-uafhængige.

Jørgen Fink

Jørgen Møller: *Historieundervisningen i gymnasiet gennem de sidste 100 år.* (G.E.C. Gads forlag, 1983) 261 s., 97,60 kr.

Bogen er et resultat af det humanistiske forskningsråds initiativ »forskning om forskning«. Det skulle oprindeligt klarlægge den historiske forsknings gennemslagskraft i formidlingsfasen, og til dette formål fandt man gymnasieskolens lærebøger i historie særlig velegnede, ikke mindst når der blev lagt vægt på tiden efter ca. 1930.

Det har naturligvis ikke været nogen let opgave, og det er da også åbenbart, at forfatteren har haft svært ved at definere sin opgave. Metodisk har han på det nærmeste stået på bar bund, og det er vel forklaringen på den noget mekaniske løsning, han har valgt.

Efter en bredere behandling af gymnasieskolens læseplaner, diskussion af fagets funktion i skole og samfund, krav til undervisning m.m. følger bo-

gens hovedafsnit på næsten 100 sider: En behandling af de sidste 100 års historiebøger, sådan som de har været kendt i gymnasiet.

Forfatteren konstaterer straks, at der har været visse standardværker: Johan Ottosens Nordens historie, der har været brugt fra 1893 til ind i 1970'erne og ikke mindst P. Muncks verdenshistorie, selv om værkerne blev tilpasset tiden med regelmæssige revisioner og tilføjelser.

Lærebøgerne behandles og beskrives én for én bl.a. med henblik på en karakteristik af holdninger og samfundsopfattelser – også mellem forskellige udgaver – og til slut udrages bøgernes bestanddele med henblik på en samlet statistisk beskrivelse i politisk, samfunds- og kulturhistorie.

Som bogen foreligger nu, er den derfor på det nærmeste blevet en kommenteret gennemgang af de sidste 100 års undervisningsmidler i historie, suppleret af den nævnte statistiske behandling.

Den valgte metode skal sikkert ses i lyset af den korte tid, forfatteren har haft til rådighed – 1½ år – hvilket naturligtvis må sætte alvorlige begrænsninger på undersøgelsens dybde og omfang; på trods heraf har tiden vel nok kunnet være brugt en smule anderledes.

Et er nemlig lærebøgerne, sådan som de fremstår for os i dag, noget andet er de mange historietimer, der på trods af de beskrevne ret så ensartede og tidligere få lærebogssystemer, trods alt sikkert har været nok så forskellige.

Forfatteren kunne derfor nok med udbytte have udvalgt nogle få skoler eller historielærere med henblik på en tæt beskrivelse af undervisningsmiljøet. Indirekte kunne det måske have været gjort med en analyse af historielærerens historisk-kulturelle samt evt. politiske engagement i lokalsam-

fundet. Hvor blev han rekrutteret fra, og hvordan var den typiske undervisning på universitetet? Heraf følger naturligt, at lærernes evt. kontakter til den videnskabelige verden burde have været fulgt op. Abonnerede de – eller skolen – på historiske tidsskrifter, anmeldte de i lokalpressen, var de censorer ved universitetet? Hvem indkøbte og styrede skolens bibliotek, og hvordan så accessionen i så fald ud? Hvem tog initiativ til indkøb af lærebøger og meget mere. Alt det synes uhyre væsentligt, da forfatteren med sin metode gør undervisningen og dermed forskningsformidling synonym med lærebøgerne – når virkeligheden vel nok i de fleste tilfælde har været den, at bogen er brugt i et samspil med læreren. Ikke mindst kunne en sådan metode have været væsentlig da, som forfatteren rigtigt påpeger, lærebøger blev benyttet i adskillige år og først kasseret når de rent fysisk var slidt op.

Billedmaterialet har fået sin egen behandling, og den er ganske tankevækkende, for, som forfatteren påpeger, formål og samspil mellem billeder og tekst har ikke blot tidsmæssigt, men også fra lærebogssystem til lærebogssystem, åbenlyst været forskellig. Snart bringes blot mere eller mindre tilfældige illustrationer for at bryde en teksts side, og snart uddyber og supplerer billeder og billedtekst brødteksten med væsentlige informationer. Men også her må det desværre konstateres, at det er et enormt problemkompleks, forfatteren kun lige berører. Han har således ikke søgt klarlagt, hvem der vælger billederne, forfatter, billedredaktør eller forlægger; alene dette aspekt var nok til en særskilt behandling.

Når alt det er sagt, så må det imidlertid fastholdes, at bogen er tankevækkende og spændende og giver et interessant billede af ældre lærebogssy-

stemer. Tilbage står derfor at ønske, at forfatteren, der allerede har gjort en kæmpeindsats, vil fortsætte sine undersøgelser af dette for forskningen så centrale emne.

Henrik Fode

Hans Hertel: *Den daglige bog*. (Christian Ejlers' Forlag, 1983). 84 s., ill. 120,- kr.

Litteraturprofessoren Hans Hertel holdt i 1982 en festforelæsning om Bogens funktion i det danske samfund siden 1482 ved festen i anledning af dansk bogtryks 500-års jubilæum. Siden er forelæsningen blevet udbygget, og det er denne udbygning, der nu foreligger for det læsende publikum. Der er tale om en overordentlig nydelig lille bog, hvor substans, stil, illustrationer og tilrettelæggelse går op i en god enhed, hvor udgangspunktet – glæden ved bøger og festforelæsningsens særlige form – stadig skinner igennem og når læseren.

Bogen er i sin gennemgang af bogtrykfagets udvikling igennem 500 år, i sine litteratursociologiske oversigter og i sine aktuelle politiske analyser ikke alle steder lige dybtgående, men det siger næsten sig selv, at det kan man heller ikke hverken forvente eller forlange i denne sammenhæng.

Den er en vidende litteraturforskere lidt essayistiske oversigter over nogle væsentlige udviklingslinjer inden for Bogens sektor, gennemsyret af glæde over at arbejde med dette medium, og præget af synspunkter og analyser, som Hertel også ved andre lejligheder har lagt frem i den offentlige debat.

Tove Elklit

Helge Paludan, John T. Lauridsen, Jens Engberg, Jens Christensen, Lars Stigel: Århus bys historie (Husets Forlag, 1984). 360 s.

Lokalhistorie har længe været et populært område. Det var noget lægmanden eller amatørhistorikeren beskæftigede sig med, men absolut ikke en særlig anskrevet disciplin på universiteterne.

I de senere år er der imidlertid sket en ændring her. Først med professionaliseringen af museerne, og siden med fremvæksten af de lokalhistoriske arkiver med nye jobmuligheder for de arbejdsløshedstruede nyuddannede historikere. Man kan derfor måske nok få den fornemmelse, at det kan være de ydre omstændigheder, der har gjort lokalhistorien interessant for den akademiske verden. Vi er imidlertid mange, der også ser positivt på denne udvikling ud fra andre kriterier. Der er nemlig et enormt behov for lokalhistorisk kvalitetsarbejde, da den ældre lokalhistorie desværre ofte netop har været præget af et for primitivt rigshistorisk udblik. På den anden side må universitetshistorikeren være opmærksom på, at lokalhistorien stiller sine egne krav til arbejdsmetoder, præcisionsniveau, skriveform, disposition, illustrationer, lay out m.m. – Men så skulle der også være plads for megen forskning, og herunder anvendelse af nye tilgangsvinkler og problemstillinger.

På Århus Universitet har et forfatterpanel på 5 fra Historisk Institut netop taget den ambitiøse opgave op i blot ét bind at skrive en Århus bys historie.

Nu forholder det sig heldigvis sådan, at netop denne bys historie vel nok er en af de mest beskrevne bl.a. takket være Byhistorisk Udvalgs virksomhed, der siden 1956 har resulteret i omtrent 60 udgivelser. Adskillige af disse ses da også nævnt i litteraturlisten. Hertil kommer det vægtige og seriøse 4-binds